

Μελετητές Διασποράς

Project Overview

Publisher: Diaspora 2014

Start: Dec 17, 2014

Due: Jan 21, 2015

Produced with Scholar

Steven Vertovec

Eleni, Giannis Karelioti, Balaskas

Jan 20, 2015 at 11:15 AM

Version 12

Ανάκathεν πολλοί άνθρωποι σε όλο τον κόσμο εγκατέλειψαν την πατρίδα τους, είτε εξαιτίας πολεμικών συρράξεων, είτε προς αναζήτηση καλύτερου βιοτικού επιπέδου, μιας αξιοπρεπούς ζωής, που δεν μπόρεσαν να έχουν ποτέ στην πατρίδα τους. Στην ακόλουθη εργασία, θα μας απασχολήσει το φαινόμενο της διασποράς καθώς και οι επιδράσεις που αυτό έχει σε πολυποίκιλα επίπεδα της ζωής, όπως το οικονομικό, το θρησκευτικό, το πολιτιστικό και το κοινωνικό, τόσο των ανθρώπων της διασποράς, όσο και των κατοίκων των εθνών τα οποία αυτοί εγκατέλειψαν. Το ανερχόμενο και πολύπλοκο αυτό φαινόμενο, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη ζωή των ανθρώπων αυτών καθ'αυτών και τα ίδια τα έθνη, τόσο αυτών που στέλνουν τους μετανάστες, όσο και αυτών που τους υποδέχονται, και ωθεί τους ανθρώπους στην υιοθέτηση νέων διεθνικών τάσεων, συνηθειών, ταυτοτήτων, νέων τρόπων ζωής και δικτύων τηλεπικοινωνίας, φθηνής μεταφοράς και αποστολής χρηματικών εμβασμάτων. Αυτές οι επιδράσεις και οι συνέπειές τους θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν μέσα από τις έρευνες αναγνωρισμένων και πεπειραμένων μελετητών, με ιδιαίτερη έμφαση στην έρευνα του Steven Vertovec που αναφέρεται σε μεταναστευτικό, εμπορικό πλαίσιο, καθώς και σε πλαίσιο παγκοσμιοποίησης. Θα χρησιμοποιηθεί επίσης επιπρόσθετο οπτικοακουστικό υποστηρικτικό υλικό για την περαιτέρω επιβεβαίωση και τεκμηρίωση των θέσεων που πρόκειται να αναλυθούν.

Ο Steven Vertovec έχει προσφέρει πολλά στην έρευνα για τη διασπορά, καθώς υπήρξε καθηγητής διεθνικής ανθρωπολογίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, κύριο μέλος έρευνας στο Linacre College της Οξφόρδης και από τον Νοέμβριο του 2007 διευθυντής του Ινστιτούτου Max-Planck, στο Goettingen, για την μελέτη της εθνικής και θρησκευτικής πολυπολιτισμικότητας. Ακόμα έχει γράψει πολυάριθμα άρθρα και βιβλία (περι τα 35), από το 1978 μέχρι και σήμερα, σχετικά με τη διασπορά και τις συνέπειές της (http://www.goodreads.com/author/list/194149.Steven_Vertovec, http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Publications/working_papers/WP_2004/WP0403.pdf, <http://www.transcomm.ox.ac.uk/working%20papers/diaspora.pdf>, <http://mzwvl.acw.be/attachments/article/677/Vertovec.pdf>). Επίσης έχει αναλύσει διεξοδικά σε πολυάριθμες έρευνές του τις συνέπειες που έχει η δημιουργία διεθνικών ταυτοτήτων, αποτέλεσμα της μετανάστευσης από τη χώρα καταγωγής σε μία άλλη χώρα, στα μέσα τηλεπικοινωνίας, τις μεταφορές, τους τρόπους αποστολής χρηματικών εμβασμάτων κ.α

"Διασπορά", σύμφωνα με τον Steven Vertovec είναι ο όρος που χρησιμοποιείται συχνά σήμερα, για να περιγράψει σχεδόν κάθε πληθυσμό που θεωρείται αποκομμένος ή διακρατικός-δηλαδή, που έχει δημιουργηθεί σε μία γη εκτός αυτής από την οποία κατοικεί αυτή την περίοδο και του οποίου τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δίκτυα ξεπερνούν τα σύνορα των εθνών κρατών ή, μάλιστα, καλύπτουν όλο τον κόσμο. Μάλιστα, τέτοιοι πληθυσμοί αυξάνονται σε συχνότητα και αριθμό. Πολλοί ξεπροβάλουν (ή έχουν υπάρξει ιστορικά πολύ καιρό σαν σημαντικοί παίκτες στην κατασκευή εθνικών αφηγημάτων, περιφερειακών συμμαχιών ή παγκόσμιων οικονομικών πολιτικών). Τα τελευταία πρόσφατα χρόνια οι διανοούμενοι και οι ακτιβιστές από το εσωτερικό αυτών των πληθυσμών, έχουν αρχίσει ολοένα και περισσότερο να χρησιμοποιούν τον όρο "διασπορά για να περιγράψουν τους εαυτούς τους. Ωστόσο, η τωρινή υπερβολική χρήση και η υποθεωρητικοποίηση της έννοιας της διασποράς μεταξύ ακαδημαϊκών, διακρατικών διανοούμενων και κοινωνικών ηγετών-η οποία βλέπει τον όρο να γίνεται μία χαλαρή αναφορά που θα συγχωνεύει κατηγορίες όπως μετανάστες, επισκέπτες-εργαζόμενους, εθνικές και φυλετικές μειονότητες, πρόσφυγες, ομογενείς και ταξιδιώτες-απειλεί την περιγραφική χρησιμότητα του όρου. Εντός μιας ποικιλίας επιστημονικών κλάδων η πρόσφατη βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα μεταφέρει τουλάχιστον τρεις (3) διακριτές σημασίες της έννοιας διασπορά. Αυτές οι έννοιες αναφέρονται στο

τί θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε διασπορά σαν κοινωνική μορφή, διασπορά ως είδος συνείδησης και διασπορά ως λειτουργία πολιτιστικής παραγωγής μέσω αρκετών σεβαστών παραδειγμάτων.

Ο Vertovec, διακρίνει ακόμα μία μορφή διασποράς. Τη διασπορά ως κοινωνική μορφή. Η πρώτη έννοια η οποία μπορεί να προέρχεται από τη σύγχρονη βιβλιογραφία είναι η πιο κοινή. Ως εκ τούτου αυτός ο τομέας επαναλαμβάνει πολλές ευρέως διαδεδομένες υποδηλώσεις. Η διασπορά ήταν φυσικά, κάποτε, μία έννοια η οποία αναφερόταν σχεδόν αποκλειστικά στις εμπειρίες των Εβραίων επικαλούμενη την τραυματική εξορία από μία ιστορική πατρίδα και το διασκορπισμό σε πολλές διαφορετικές χώρες. Με αυτή την εμπειρία σαν σημείο αναφοράς, οι υποδηλώσεις μίας κατάστασης διασποράς ήταν συνήθως μάλλον αρνητικές καθώς ήταν συνδεδεμένες με αναγκαστική εξορία, θυματοποίηση, αποξένωση, απώλεια. Μία ακόμα μορφή διασποράς είναι η ατομική μετανάστευση. Ατομικοί μετανάστες μπορεί να είναι σημαντικοί ηθοποιοί ή συλλογικές οργανώσεις οι οποίες μπορεί να είναι ισχυρές ομάδες πίεσης στην εσωτερική πολιτική των χωρών που τους φιλοξενούν αλλά και στη διεθνή πολιτική σκηνή, συνήθως δημιουργημένες από το ενδιαφέρον τους για το πολιτικό δράμα μίας χώρας προέλευσης (τα εβραϊκά και τα ιρλανδικά lobby στις ΗΠΑ είναι προφανή παραδείγματα).

Ακόμα διακρίνεται η διασπορά σαν μία μορφή κοινωνικής συνείδησης. Ακόμα μία σχετικά πρόσφατη προσέγγιση για τη διασπορά δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην περιγραφή μίας ποικιλίας εμπειριών, μία κατάσταση του νου και μία αίσθηση ταυτότητας. Η διασπορική συνείδηση είναι ένα συγκεκριμένο είδος συνείδησης που λέγεται πως δημιουργήθηκε μεταξύ σύγχρονων διεθνικών κοινοτήτων (Safran, Clifford). Η ιδιαιτερότητα της περιγράφεται ποικιλοτρόπως ως σημαδεμένη από μία διπλή ή παράδοξη φύση. Αποτελείται από αρνητικές εμπειρίες διάκρισης και αποκλεισμού και από θετικές εμπειρίες ταύτισης με μία ιστορική κληρονομιά (όπως π.χ. ένας ινδικός πολιτισμός) ή σύγχρονες παγκόσμιες πολιτιστικές ή πολιτικές δυνάμεις (όπως το Ισλάμ). Σχετικά ο James Clifford προτείνει πως η διασπορά-συνείδηση ζει την απώλεια και την ελπίδα σαν έναν καθορισμένο. Ο Paul Gilroy (There aint black atlantic 's small acts) επίσης περιγράφει ένα είδος διαδικής συνείδησης – με άμεση ρύξη στο Ν.Ε.Β.Ο όρος του Du Bois «διπλή συνείδηση» – σχετικά με την επίγνωση των ατόμων της διασποράς για τους αποκεντρωμένους συνδέσμούς, με το να είσαι ταυτόχρονα «σπίτι σου μακριά από το σπίτι σου» ή «εδώ και εκεί» ή Βρετανός και κάτι άλλο. Παρομοίως προτείνει πως το «ενδυναμωμένο παράδοξο» της διασποράς είναι πως το να ζεις εδώ προϋποθέτει μία αλληλεγγύη και σύνδεση εκεί. {Είναι} η σύνδεση {αλλού} που κάνει τη διαφορά {εδώ}. Η συνειδητοποίηση της πολλαπλής τοποθεσίας επίσης διεγείρει την ανάγκη να συνδέσει εννοιολογικά τον εαυτό της με άλλους και «εδώ και εκεί» που μοιράζονται τις ίδιες «διαδρομές» και «ρίζες». Ως εκ τούτου για τον Stuart Hall (cultural identity) η διασπορά αποτελείται από συνεχώς εναλλασσόμενες αναπαραγωγές που παρέχουν μία φανταστική συνοχή για ένα σύνολο εύπλαστων ταυτοτήτων. Με τη σειρά τους οι ντόπιοι εισάγονται στα κυκλώματα της οικονομικής διεθνικότητας του Σαλβαδόρ που ευημερούν σε σχέση με τις περιθωριακές, μη διακρατικές τοποθεσίες οι οποίες παραμένουν βυθισμένες στη φτώχεια. Καθώς επιδοτούν τα νοικοκυριά και περιορίζουν τις χειρότερες μορφές φτώχειας, τα εμβάσματα έχουν ως ακούσια συνέπεια τη διαίωση μίας πτώχευσης του οικονομικού συστήματος

Οι τωρινές πρακτικές των μεταναστών εμπλέκουν τρόπους μετασχηματισμού σε διάφορα επίπεδα σκέψης σε τρεις (3) βασικούς τομείς της δραστηριότητας. Αυτοί οι τομείς περιλαμβάνουν ένα είδος αντιληπτικού μετασχηματισμού που επηρεάζει ότι μπορεί να περιγραφεί ως συνθήκες των μεταναστών στον κοινωνικοπολιτικό και θρησκευτικό τομέα, αντιληπτικού μετασχηματισμού που επηρεάζει έννοιες στο φάσμα της αναλυτικής τριάδας ταυτότητας-σύνορα-τάξεις στον πολιτικό τομέα και τέλος θεσμικού μετασχηματισμού που επηρεάζει μορφές οικονομικής συναλλαγής και τοπικής ανάπτυξης στον οικονομικό τομέα. Εύλογα, λοιπόν κάθε είδος η βαθμός διεθνικής διασποράς επηρεάζει με διαφορετικό τρόπο ανθρώπους που: α) ταξιδεύουν συχνά μεταξύ δύο (2) συγκεκριμένων κρατών, β) μένουν κυρίως στον τόπο μετανάστευσης αλλά έρχονται σε επαφή με ανθρώπους και πόρους τους τόπου καταγωγής, γ) δεν έχουν μετακινηθεί ποτέ αλλά η εντοπιότητα τους επηρεάζεται σημαντικά από τις δραστηριότητες των ομογενών τους στο εξωτερικό (Mahler 1998, Levitt 2001). Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί πως η κοινωνική αλλαγή, στις έρευνες της διεθνικής διασποράς, τείνει να μετράται αναφορικά με τους τρόπους με τους οποίους οι οι συνθήκες σε περισσότερες από μία (1) τοποθεσίες επιδρούν στις κοινωνικές δομές και αξίες, τις πρακτικές και τα ιδρύματα που τις συντηρούν.

Ο Kenneth Wiltshire (2001:8) υποστηρίζει πως η διεθνική διασπορά περιγράφει μία πιο πρωτοποριακή αλλαγή, μία ιδιαίτερα πιο βαθιά και εκτεταμένη η οποία εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος τροποποιεί τη διαμόρφωση των κοινωνιών. Ο Stephen Castles συνδέει αποκλειστικά τη σύγχρονη μελέτη του κοινωνικού μετασχηματισμού με την ανάλυση διεθνικών συνδέσεων, προερχόμενων από τη διασπορά, και επηρεάζουν εθνικές κοινωνίες, τοπικές κοινότητες και άτομα.

Η διασπορά έχει προκαλέσει τη δημιουργία και την ανάπτυξη πολυάριθμων εταιριών τηλεπικοινωνίας για να είναι εφικτή η επικοινωνία των μεταναστών με την πατρίδα τους. Το κόστος των κλήσεων έχει μειωθεί δραματικά από αρκετά δολάρια σε μερικά σεντς. Συνδεδεμένο με το γεγονός αυτό σε ολό τον κόσμο ήταν ο διπλασιασμός του αριθμού των διεθνών τηλεφωνικών κλήσεων μεταξύ 1985-1995 (Guillen 2001) και η τάση αυτή συνέχισε απότομα προς τα πάνω. Ο αριθμός των κλήσεων που πραγματοποιήθηκαν από τις ΗΠΑ και σε άλλες χώρες έχει αυξηθεί από διακόσια (200) εκατομμύρια το 1980 σε έξι (6) δισεκατομμύρια εξακόσια (600) εκατομμύρια το 2000 (FCC 2002).

Ένα συνηθισμένο χαρακτηριστικό που χαρακτηρίζει την προσωρινή μεταναστευτική εμπειρία είναι η ανατροφή των παιδιών από μακρινή απόσταση η οποία συνδέει δομημένες οικογένειες και γεωγραφικά απομακρυσμένα σπίτια (Lobel

2003).Εντός καταπιεσμένων οικογενειακών δομών,πρακτικά άσχετες με τις πολιτιστικές ρίζες των μεταναστών,είναι η διεθνική μητρότητα μεταξύ θηλυκών μεταναστριών που ανακαθορίζει ριζικά τις δραστηριότητες μητέρας-παιδιού και απαιτεί ένα ταυτόχρονα ριζικό επανασχηματισμό των εννοιών και των όρων της κατάλληλης μητρότητας(Hondagneu-Sotelo and Avila 1997:557).

Ο ρόλος της διεθνικής διασποράς για εναλλασσόμενες έννοιες,συμπεριφορές και εμπειρίες και στον τόπο μετανάστευσης και στην πατρίδα είναι σχετικός με πρόσφατες έρευνες που αφορούν μετανάστες και μετασχηματισμούς της έννοιας της πατρίδας(Rapport and Dawson 1998,Al-Ali and Koser 2002).Μία παρουσίαση αυτού παρέχεται από τον Ruba Salih(2002-2003),που περιγράφει πως οι γυναίκες από το Μαρόκο στην Ιταλία συμμετέχουν σε υλικές πρακτικές που αναπαριστούν τις δύο πρακτικές.Είτε στην Ιταλία είτε στο Μαρόκο οι γυναίκες αγοράζουν,καταναλώνουν,εκθέτουν και ανταλλάσσουν αγαθά από τις δικές τους πατρίδες με σκοπό να συμβολίσουν την ανερχόμενη αίσθηση του ανήκειν σε δύο(2) χώρες.Μία τέτοιου είδους συνήθεια διπλής καταγωγής που κατασκευάζεται και αναπαράγεται από μετανάστες,ίσως να έχει περαιτέρω επιδράσεις.Για κάποιον,είναι δύσκολο να τις εξηγήσει.Με πολλούς τρόπους οι πολιτικοί ρόλοι της διεθνικής διασποράς εγγενώς αφορούν τα ζητήματα της ταυτότητας(Vrtovec 2001) και συχνά προκαλούν συνεχόμενα θέματα που αφορούν την τάξη των πολιτών και τη συνοχή των κοινωνιών αποδοχής(Vrtovec1999b).Σχετικά με τη σχέση των ταυτοτήτων στην αναλυτική τριάδα οι πολιτικοί συμβάλουν στις αισθήσεις της ανθρώπινης ποιότητας,θεσπίζοντας νόμους για τα μέλη που καθορίζουν ποιός συμπεριλαμβάνεται,ποιος αποκλείεται,ποιά είναι τα σεβαστά δικαιώματά τους και τα καθήκοντά τους(Pickus 1998).Πρόσφατες τάσεις στη διεύρυνση μίας τέτοιας εθνικής αίσθησης της ταυτότητας μπορούν να παρατηρηθούν σε σύγχρονα τεστ ιθαγένειας για τους μετανάστες και πολιτικές που σμιλεύουν την πολυπολιτισμικότητα.Ακόμα η διασπορά έχει μεταμορφώσει το εγχώριο πολιτικό περιβάλλον των μεταναστών.Η συλλογική δύναμη και το συλλογικό πρότυπο των συμμαχιών των πολιτικών παραγόντων έχει αλλάξει και η διασπορά έχει αναδιαμορφώσει πολιτικά συμφέροντα και αντιλήψεις αυτών των συμφερόντων(Held et al 1999:322).Πριν εκατό(100) χρόνια πολλοί μετανάστες διατηρούσαν οξεί ενδιαφέρον για τα πολιτικά δεινά του τόπου καταγωγής τους.Τώρα,τέτοια ενδιαφέροντα-και ιδίως η ικανότητα να ασχοληθούν με αυτά-έχει αυξηθεί λόγω της προχωρημένης επικοινωνίας των φθηνών μεταφορών και των αλλαγών στην πολιτική όπως η επέκταση της διπλής υπηκοότητας/ιθαγένειας.Εντός και γύρω από διακρατικές μεταναστευτικές κοινότητες οι πολιτικές της πατρίδας των μεταναστών μπορούν να πάρουν ποικίλες μορφές.Οι Luis Guarnizo,Alejandro Porter και ο William Haller(2003) υπογραμμίζουν δύο(2) κύριες μορφές συμμετοχής στη διεθνική πολιτική:Η διακρατική εκλογική συμμετοχή περιλαμβάνει συμμετοχή σε ένα(1) πολιτικό κόμμα στη χώρα καταγωγής,χρηματικές συνεισφορές σε αυτά τα κόμματα και ενεργή συμμετοχή σε πολιτικές εκστρατείες στην πολιτική καταγωγής.Οι διακρατικές μη-εκλογικές πολιτικές περιέχουν συμμετοχή σε έναν(1) σύλλογο πολιτών της πατρίδας,χρηματικές συνεισφορές σε έργα των πολιτών στην κοινότητα καταγωγής και τακτική συμμετοχή σε φιλανθρωπικές οργανώσεις που χρηματοδοτούν έργα στην πατρίδα.Οι μη εκλογικές δραστηριότητες είναι πολιτικές επειδή επηρεάζουν τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις καθορίζοντας ποια κοινωνικά έργα θα έχουν τη χρηματική υποστήριξη των μεταναστών.Με τον τρόπο αυτό υποχρεώνουν τις αρχές να λάβουν υπόψη τους τις επιθυμίες και τις προτεραιότητές τους.(των μεταναστών)

.Οι πολιτικές σχέσεις της πατρίδας ίσως να περιέχουν επιπλέον διαστάσεις,όπως σε τέτοιου είδους εξαιρετικά ποικίλες μορφές όπως:Πολιτικές για τη διασπορά:Αυτές περιέχουν τα συμφέροντα πολύχρονων,επόμενων γενεών που απορρέουν από την μετανάστευση(π.χ.Οι Ιρλανδοαμερικάνοι που ενδιαφέρονται για την κατάσταση στη βόρεια Ιρλανδία) ή θρησκευτικές/εθνικές κοινότητες που μπορεί να μην έχουν ποτέ ούτε καν ζήσει σε μία πατρίδα(π.χ. σχέσεις μεταξύ κάποιων Εβραίων της διασποράς και του κράτους του Ισραήλ).Προβλέψεις για τη ψηφοφορία των απόντων:Παραδείγματα μπορούν να βρεθούν σε εθνικούς υπηκόους που επιστρέφουν μαζικά στην πατρίδα για να ψηφίσουν στις εκλογές στο Ισραήλ-κάποιες φορές τα πολιτικά κόμματα πληρώνουν για τις πτήσεις,για υψηλό προφίλ ανεπίσημες δημοσκοπήσεις μεταξύ των εκπατρισμένων της νότιας Αφρικής και ψηφοφορίες μεγάλης κλίμακας σε πρεσβείες του εξωτερικού όπως στις πρόσφατες εκλογές της Ινδονησίας και της Αλγερίας(Rogers 1999b).Αγοράζοντας μεγάλες ποσότητες σε αμφίβολα καθεστώτα:Ένα πρωταρχικό παράδειγμα συνέβη το 1990 όταν οι Κροάτες του εξωτερικού πλήρωσαν τέσσερα(4) εκατομμύρια δολάρια υπέρ της εκλογικής εκστρατείας του Franjo Tudjman και ανταμείφθηκαν με εκπροσώπηση στο κοινοβούλιο:Δώδεκα(12) από τις εκατόν είκοσι(120) έδρες καταναμήθηκαν στους Κροάτες της διασποράς,περισσότερες απ'ότι στις εθνικές μειονότητες της ίδιας της Κροατίας(The economist 2003).Βασικοί ρόλοι σε πόλεμο και ειρήνη:Για χρόνια η οικονομική υποστήριξη των Tamil και των μεταναστών από την Ερυθραία διατήρησαν τους πολέμους στη Σρι Λάνκα και κατά μήκος των συνόρων της Αιθιοπίας,αλλά τώρα αυτές οι μεταναστευτικές διασπορές έχουν ένα ρόλο στη διαμόρφωση της ειρήνης και στη διευκόλυνση της μεταπολεμικής ανακατασκευής(The economist 2003,Koser 2002).

Μαζική διαμαρτυρία και ευαισθητοποίηση:Ένα τέτοιο επιτυχημένο μοντέλο ακολούθησε τη σύλληψη του Κούρδου ηγέτη Abdoulah Ocalan το 1999,όταν μέσα σε μία μέρα οργανώθηκαν μαζικές διαδηλώσεις των Κούρδων,έλαβαν χώρα σε όλο τον κόσμο φέρνοντας τα προβλήματα των Κούρδων στην παγκόσμια προσοχή(Rogers 1999a).

Υποστήριξη από το εξωτερικό για εξέγερση και τρομοκρατία:Ο πιθανός ρόλος των μεταναστευτικών κοινοτήτων φαίνεται να υποστηρίζει τις κινήσεις των ανταρτών όπως των Tamil και των Κούρδων(Byman et a; 2001) και τρομοκρατικές πράξεις όπως αυτές των παλαιστινιακών ή των ιρλανδικών κινήσεων(Hoffman 1998).Το είδος και ο βαθμός της συμμετοχής στην πολιτική της πατρίδας διαφέρει αναφορικά με μία (1) σειρά σχετικών με τα συμφραζόμενα

παραγόντων,συμπεριλαμβανομένων της ιστορίας συγκεκριμένων μεταναστευτικών και διακονονιστικών διαδικασιών και των πολιτικών συνθηκών στη χώρα καταγωγής.

Σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η διασπορά στον οικονομικό τομέα ο Guarnizo τονίζει πως οι οικονομικές πτυχές της διεθνικής διασποράς συνεπάγονται πολλαπλές οικονομικές δραστηριότητες και μυριάδες αποτελέσματα που προκύπτουν από τις σχέσεις των μεταναστών με τις πατρίδες τους.Ορισμένες δραστηριότητες με την άμεση συμμετοχή των μεταναστών,όπως η διακρατική εθνική επιχειρηματικότητα ή η διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου(aight et al.2002).Άλλες μόνο έμμεσα αφορούν μετανάστες ειδικά υποκαταστήματα εταιριών και απευθύνονται στις διεθνείς μεταναστευτικές πρακτικές.Κάποιες βιομηχανίες ή επιχειρήσεις(όπως τα super market ή οι ζυθοποιίες) βασίζονται στις χώρες εξαγωγής μεταναστών αλλά απευθύνονται σε πελάτες της διασποράς.Στο Εκουαδόρ,για παράδειγμα,εκατοντάδες νέες επιχειρηματικές υπηρεσίες έχουν ιδρύσει catering για τους μετανάστες,αλλά και άλλου είδους ειχειρήσεις όπως ταξιδιωτικά γραφεία,καφετέριες στον κυβερνοχώρο και εταιρίες που ειδικεύονται στον τομέα της ναυτιλίας στο εξωτερικό,επιχειρήσεις σχετικά με παραδοσιακά τρόφιμα από το Εκουαδόρ και φαρμακευτικά φυτά(Rogers 2001).Ωστόσο άλλες οικονομικές πτυχές της μεταναστευτικής διεθνικότητας περιλαμβάνουν κρατικά προγράμματα για την προσέλκυση του ξένου νομίματος των μεταναστών,όπως ομόλογα αποθήμνη,υψηλά επιτόκια σε ξένο νόμισμα,λογαριασμούς και φορολογικές απαλλαγές για την αποταμίευση και τις επενδύσεις.Από οικονομική άποψη,μακράν,οι πιο μεταμορφωτικές διαδικασίες και φαινόμενα μεταναστευτικής διεθνικότητας αφορούσα χρηματικά εμβάσματα,τα χρήματα που στέλνουν οι μετανάστες στις οικογένειες και τις κοινότητες καταγωγής τους.

Εμβάσματα: «Τα εμβάσματα έχουν γίνει η πιο ορατή ένδειξη και το σημείο μέτρησης για τους δεσμούς που συνδέουν τους μετανάστες με τις κοινωνίες προέλευσής τους»,γράφει ο Guarnizo(2003).Τα εμβάσματα αποστέλλονται από όλους τους τόπους των διακινούμενων εργαζομένων:αρσενικό και θηλυκό,νόμιμο αλλά και παράνομο,μακροχρόνιες και προσωρινές οδηγίες και υψηλή ειδίκευση.Τα χρήματα μεταφέρονται μέσω τραπεζών,οργανισμών διαφόρων ειδών,απευθείας μέσω διαδικτύου,μέσω των επαγγελματικών ταχυμεταφορών ή μέσω των κοινωνικών δικτύων.Με βάση την έρευνα στο El Salvador,η Landolf(2001:234)περιγράφει πλουσιοπάροχα μερικούς από τους τρόπους που τα εμβάσματα μετατρέπουν οικογένειες και κοινότητες:«Τα νοικοκυριά που λαμβάνουν χρηματικά εμβάσματα αποδεικνύουν απτά βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου.Δολάρια εμβάματος επιχορήγησης δίνουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και την υγεία και μπορούν να επιστρέψουν σε μία οικογένεια να αγοράσει γεωργική γη ή να κάνει βελτιώσεις σε ένα υπάρχον ακίνητο.Εμβάσματα σε συνδιασμό με τη γνώση των μισθών και των συνθηκών στις πόλεις διαβίωσης του Σαλβαδόρ,μπορούν επίσης να αλλάξουν τη σχέση του εργατή με την τοπική οικονομία.Ζυγίζοντας την αξία της εργασίας τους από διακρατική άποψη,οι εργαζόμενοι έχουν περισσότερη δύναμη να απορρίψουν τις οικτρα χαμηλές αμοιβές που προσφέρονται από τους εργοδότες του Σαλβαδόρ.Ολόκληρες κοινότητες μετασχηματίζονται όπως οι επιχειρήσεις,η εκμετάλλευση γης εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τη μεταφορά εμβασμάτων

.Οι οικονομικές επιπτώσεις των εμβασμάτων λαμβάνουν περισσότερη προσοχή.Αρνητικές επιπτώσεις από τα εμβάσματα των μεταναστών,είναι οι ακόλουθες(Vertovec 2000):1)Εκτοπίζουν τις τοπικές θέσεις εργασίας και τα εισοδήματα,2)επάγουν καταναλωτική δαπάνη(συχνά στις ξένες εισαγωγές),3)φουσκώνουν τις τοπικές τιμές της γης,της στέγασης και των τροφίμων,4)δημιουργούν ανισότητα,φθόνο ανάμεσα σε αποδέκτες και μη αποδέκτες και δημιουργούν μία κουλτούρα οικονομικής εξάρτησης

.Ωστόσο ο J. Edward Taylor τονίζει ότι «τα εμβάσματα μπορούν να αναμορφώσουν τις οικονομίες των απεσταλμένων μεταναστών με έμμεσους τρόπους που δεν απαντήθηκαν από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις της έρευνας»Χαρακτηριστικό παράδειγμα του ευεργετικού ρόλου που διαδραματίζει η διασπορά με τα χρηματικά εμβάσματα που αποστέλλει προκύπτει από την έρευνα του Durand και των συνεργατών του η οποία δείχνει πως τα δύο(2) δισεκατομμύρια δολάρια που στάλθηκαν στο Μεξικό από τη μεξικανική διασπορά ήταν υπεύθυνα για εξήμισυ(6,5) δισεκατομμύρια δολάρια αύξηση της παραγωγής στον τομέα της γεωργίας,της μεταποίησης,των υπηρεσιών και του εμπορίου.Τα στοιχεία που προέρχονται από την ετήσια Έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου δείχνουν μία τεράστια αύξηση του ποσού των επίσημων εμβασμάτων παγκοσμίως από λιγότερο από δύο(2) δισεκατομμύρια δολάρια το 1970 σε τουλάχιστον 105 δισεκατομμύρια δολάρια το 1999(Van Doorn 2001).Πάνω από το εξήντα(60) τοις εκατό του ποσού αυτού πηγαίνει σε αναπτυσσόμενες χώρες και κατά την τελευταία δεκαετία τα εμβάσματα έχουν γίνει μία πολύ μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος για τις αναπτυσσόμενες χώρες(Gammeltoft 2002).Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2000 τα εμβάσματα αποτελούσαν περισσότερο από το δέκα(10) τοις εκατό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος των χωρών(ΑΕΠ),όπως το Ελ Σαλβαδόρ,η Τζαμάικα,η Αιτή,ο Ισημερινός,η Ερυθραία,η Ιορδανία και η Υεμένη(UNPD 2002).Τα εμβάσματα είναι τόσο σημαντικά για την τρέχουσα και την μελλοντική οικονομία που σήμερα χρησιμοποιούνται ως μέσο αποτίμησης για την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των πτωχών χωρών σε ασφαλή,μεγάλης κλίμακας διεθνή δάνεια.(Guarnizo 2003).Ακόμα οι περισσότεροι εμπειρογνώμονες σχετικά με τα εμβάσματα υποστηρίζουν ότι οι δικαιούχες χώρες δε λαμβάνουν το ποσοστό που τους αναλογεί.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι τα εμβάσματα από μόνα τους δεν αποτελούν πανάκεια για την εξαθλίωση.Πράγματι,τα εμβάσματα που ρέουν σε περιοχές με έντονη αποδημία συχνά καταλήγουν να παράγουν αυτό που ο John Kenneth Galbraith ονόμασε «ιδιωτική ευμάρεια και δημόσια εξαθλίωση» ή «νέα σπίτια προσβάσιμα μόνο από τους βρώμικους δρόμους»Σε πολλά μέρη μία από τις πιο κοινές και εκτεταμένες χρήσεις των χρημάτων των εμβασμάτων είναι έξοδα προς

υγειονομική περίθαλψη.Ορισμένες ΜΚΟ αναπτύσσουν προγράμματα για να χρησιμοποιούν δημιουργικά τα εμβάσματα για την παροχή τακτικής διακρατικής κάλυψης της υγειονομικής περίθαλψης.

Η διασπορά συντελεί σημαντικό ρόλο σε κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο.Υπάρχει μία μακρά ιστορία των συλλόγων των μεταναστών που στέλνουν χρήματα για συλλογικό όφελος στην πόλη ή το χωριό.Η Nancy Foner απεικονίζει αυτό απευθυνόμενη στον τρόπο με τον οποίο μεταξύ 1914-1924 η Εβραϊκή κοινότητα της Νέας Υόρκης ή σύλλογοι στέλνουν εκατομμύρια δολάρια στις κατεστραμμένες από τον πόλεμο κοινότητες της πατρίδας τους.Ωστόσο,τώρα βλέπουμε ένα πολύ συγκεκριμένο είδος της σύνδεσης σπίτι-πόλη,το οποίο αφορά άμεσα την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των κοινοτήτων προέλευσής τους και την όλο και μεγαλύτερη εμπλοκή τόσο σε κυβερνητικούς όσο και σε αστικούς οργανισμούς στη αποστολή και στη λήψη χωρών σε αυτά τα έργα(Sassen 2002:226).Οι Alejandro Portes και Patricia Landolt(2000:543) κατάλήγουν: «Οι συνθήκες ζωής σε δήμους που λαμβάνουν διακρατική βοήθεια επιβεβαιώνουν τη σημασία της συλλογικής αυτής στρατηγικής των εμβασμάτων.Πόλεις με ένα (1) σύλλογο στην πατρίδα τους έχουν ασφαλοστρωμένους δρόμους,ηλεκτρικό ρεύμα και φρεσκοβαμμένα δημόσια κτήρια.Η ποιότητα της ζωής στις διακρατικές πόλεις είναι απλά καλύτερη»Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του Salvador.Η πρώτη φιλανθρωπία της διασποράς ήταν πέντε(5) χιλιάδες δολάρια για να χτίσουν ένα(1) σχολείο και στη συνέχεια,έχτισαν σηπτική δεξαμενή αξίας δέκα(10) χιλιάδων δολαρίων.Αργότερα κατασκευάστηκε μία κλινική του ερυθρού σταυρού στο κόστος των σαράντα τριών(43) χιλιάδων δολαρίων και αγόρασαν ένα ασθενοφόρο τριάντα δύο(32) χιλιάδων δολαρίων(Lawel και De La Garza 2000:2)Μία άλλη αξιοσημείωτη περίπτωση είναι το πανεπιστήμιο του Hargeisa(<http://huniversity.net/2011/>)που ιδρύθηκε το 1998 στη Σομαλία(Mohan 2002).Αυτό έγινε δυνατό με τη διακρατική δικτύωση των Σομαλών στην Αυστραλία,την Ιταλία,τη Σουηδία,το Κουβέιτ,τον Καναδά τις ΗΠΑ και τη Βρετανία ενώ οι τοπικές επιχειρήσεις στη Σομαλιλάνδη ανέλαβαν την ευθύνη για την αποκατάσταση ενός ερειπωμένου κρατικού σχολικού κτηρίου,οι Σομαλοί στη Σουηδία παρείχαν 750 καρέκλες και τραπέζια και οι Σομαλοί στο Κουβέιτ το κομπιούτερ.Το forum της Σομαλιλάνδης(<http://www.somalinet.com/forums/viewforum.php?f=245>),μία διαδικτυακή βάση του δικτύου της διασποράς συγκεντρώνει χρήματα,διατηρεί ομάδες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ειδικές μορφές ομάδων για τη στήριξη του πανεπιστημίου.

Από το 1993 ένα από τα πιο αξιοσημείωτα προγράμματα αυτού του τύπου είναι η πρωτοβουλία «δύο για έναν» του προγράμματος para las comunidades Mexicanas en el Extranjero(PCME,πρόγραμμα για μεξικανικές κοινότητες στο εξωτερικό,βλ.Smith 1998,Goldring 1998,2001,2000 Maler).Το πρόγραμμα λειτουργεί μέσω ενός δικτύου από σαράντα δύο(42) προξενεία και είκοσι τρία(23) ινστιτούτα ή πολιτιστικά κέντρα του Μεξικού στις ΗΠΑ(Orozco 2001).Η ιδέα των «δύο για έναν» είναι ότι για κάθε δολάριο που τίθεται από ένωση της πατρίδας στο εξωτερικό,η κατάσταση(π.χ των Zacatecas) και η κάθε ομοσπονδιακή κυβέρνηση βάζει ένα δολάριο για ένα κοινοτικό πρόγραμμα(<http://fedzac.mx/en/resources/programs/program-2x1-migrants>)

Δύο συγκεκριμένα γεγονότα επιδεικνύουν περαιτέρω το σημαντικό ρόλο της διασποράς στο θρησκευτικό επίπεδο. Η μια περιβάλλεται από την καταστροφή του Babri Masjid στην Ayodhya το Δεκέμβρη του 1992(<https://www.youtube.com/watch?v=u77dvG7QaOM>) . Πριν από αυτή την πράξη είχαν οργανωθεί πολλές καμπανίες σε όλα τα Ηνωμένα Έθνη από οργανισμούς των Hindu (ιδίως από αυτούς που συνεργάζονται με την Vishva Hindu Parishad) για την απομάκρυνση από το τζαμί και για τη δημιουργία ενός ναού αφιερωμένου στον Ραμα. Μετά από την καταστροφή του τζαμιού υπήρχαν αρκετά περιστατικά ζημιάς σε ναούς των Hindu και σε πολιτιστικά κέντρα(συν μερικά τζαμιά και περιέργως ένα gurudhara), σε πολυάριθμα τοπικά οργανωμένα από την πολιτεία φόρουμ για δια κοινοτικό διάλογο, πολλές διανομές φυλλαδίων του πληθυσμού της νότιας Ασίας από οργανισμούς Hindu και μουσουλμάνων(κυρίως από τους πιο εξτρεμιστές και στα δυο στρατόπεδα. Στον απόηχο αυτών των δραστηριοτήτων δημιουργήθηκε η συμμαχία εναντίον του κοινοτισμού και για τη δημοκρατία στη νότια Ασία (όπου λαμβάνουν μέρος διάφορων ειδών κοινωνικά γεγονότα και διανέμουν πληροφορίες με σκοπό να καταπολεμήσουν όλες τις μορφές θρησκευτικού κοινοτισμού και για τη δημοκρατία στη Ν.Ασία(όπου λαμβάνουν μέρος διάφορων ειδών κοινωνικά γεγονότα και διανέμουν πληροφορίες με σκοπό να καταπολεμήσουν όλες τις μορφές θρησκευτικού κοινοτισμού προς τους νοτιοασιάτες στη Βρετανία. Η έκρηξη βίας στην Ayodha έχει προκαλέσει σοκ σε όλη τη Βρετανία. Ένα ακόμα παράδειγμα αναδυόμενων μορφών σχέσης μεταξύ της Ινδίας και της διασποράς ήταν το «θαύμα του γάλακτος» το Σεπτέμβριο του 1995 όταν στους ναούς Hindu στη Βρετανία (Λονδίνο, Leicester Birmingham and Leeds και σε όλο τον κόσμο (συμπεριλαμβανομένης της Νέας Υόρκης, του Δελχί, του Χονγκ Κονγκ και της Μπανγκοκ).Παρατηρήθηκε πως έπιναν σημαντικές ποσότητες γάλακτος.Τα νέα ενός τέτοιου θαύματος στη μία τοποθεσία γίνονταν πολύ γρήγορα γνωστά στην άλλη όπου το γάλα προσφερόταν,και αν πινόταν,τα νέα αναμεταδιδόνταν γρήγορα και αλλού.Πρακτικά,στο πέρασμα σχεδόν μιας ημέρας όλο τον κόσμο μέσω μίας ποιότητας μέσω ενήμερωσης.Μία θρησκευτική διασπορά της Ν.Ασίας που τώρα είναι συνδεδεμένη μέσω προηγμένων παγ όσμιων τηλεπικοινωνιών είχε γράψει:«Η εποχή του στιγμιαίου θαύματος»(<http://www.youtube.com/watch?v=tzhfPSxkdb4>)

Σχετικά με τις ιδεολογικές παραδοχές που υποστήριξε ο Vertovec ,αρχικά σε ένα πρώτο επίπεδο σχετίζεται με την άποψη της παγκόσμιας πόλης.Χαρακτηριστικό παράδειγμα,η αναφορά στην εκστρατεία του Vincente Fox στους μεξικανούς στην Καλιφόρνια κατά τη διάρκεια του 2000 στην οποία εκμεταλλεύτηκε τα ευρύτερα όρια ενός φανταστικού κράτους και διακήρυξε πως θα ήταν ο πρώτος πρόεδρος που θα κυβερνήσει εκατόν δέκα οχτώ(118) εκατομμύρια Μεξικανούς,εκ των οποίων οι εκατό(100) εκατομμύρια στο Μεξικό και δέκα οχτώ(18) εκατομμύρια έξω από τη χώρα(Rogers 2000,Fitzgerald 2000).Ακόμα,στην εναρκτήρια δήλωσή της ως πρόεδρος της Ιρλανδίας το 1990,η Mary Robinson, προανακήρυξε τον

εαυτό της αρχηγό της εκτεταμένη Ιρλανδικής οικογένειας του εξωτερικού.(στο ακόλουθο βίντεο συζητείται η προσφορά της Robinson στη διασπορά της Ιρλανδίας <http://www.youtube.com/watch?v=ZnYcqoQh5Xs>)Τέλος αναφέρεται στη δημιουργία πολυάριθμων υπερσύγχρονων δικτύων ΜΜΕ,τηλεπικοινωνιών,μεταφοράς χρηματικών εμβασμάτων και μεταφορών για να υπάρχει η δυνατότητα επικοινωνίας και αλληλοβοήθειας,τόσο στο συναισθηματικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο,των μεταναστών.Έτσι δημιουργήθηκαν δίκτυα που μείωσαν ουσιαστικά τις αποστάσεις αλλά και αποτέλεσαν το έναυσμα της διεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης.

Συμπερασματικά,όπως υποστηρίζει ο Castles(2002:1158)είναι πιθανόν πως οι διακρατικές σχέσεις και συνειδήσεις θα γίνουν η κυρίαρχη μορφή των μεταναστών που ανήκουν στο μέλλον τους.Αυτό θα είχε μεγάλες συνέπειες.Μία πιθανή προσέγγιση στην προσπάθεια να κατανοηθεί μία τέτοια διαδικασία και οι συνέπειες της είναι να αναλυθούν πώς πρότυπα της διεθνικής μετανάστευσης επαναπροσανατολίζουν τις συνήθειες των ατόμων προς την αμφισβιαστικότητα ή τις αισθήσεις διπλής καταγωγής υπό το φως των εναλλασσόμενων συνθηκών.Αντλώντας από μία ποικιλία ερευνών για τη διαμερικανική τράπεζα ανάπτυξης,ο Orogzo παρατηρεί πως οι συνδέσεις που έχουν ιδρυθεί μέσω των χρηματικών εμβασμάτων δείχνουν πως ριζικές αλλαγές επαναδημιουργούν την όψη των οικονομιών των χωρών.Οι δεσμοί μεταξύ των ειδών των μεταναστευτικών διεθνικών πρακτικών και τρόπων μετασχηματισμού που προτάθηκαν σε αυτή την εργασία,αντανακλούν την πρόοδο των αλλαγών.Από τη στιγμή που οι μεταναστευτικές αποικίες εδραιωθούν καλά στο εξωτερικό ένα κύμα διεθνικών,οικονομικών και πληροφοριακών πόρων ξεκινά κυμαινόμενο από τα περιστασιακά χρηματικά εμβάσματα ως τη δημιουργία νέων,διεθνικών συνηθειών αλλά και σε οικονομικό επίπεδο,μίας τάξης διεθνικών επιχειρηματιών πλήρους απασχόλησης.Τέλος,άτομα εντός μετα-μεταναστευτικών δεύτερων και επόμενων γενεών πιθανά δε θα διατηρήσουν τους καθημερινούς προσανατολισμούς και τις πρακτικές των μεταναστών προγόνων τους,αλλά τέτοιοι προσανατολισμοί και πρακτικές θα συνεχίσουν να έχουν μία διαρκή αποτύπωση στις ταυτότητές τους,τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητές τους.

Eleni,Giannis Karelioti,Balaskas
